

VÕTI

1. Miks on dopingu tarvitamine Kristjan Porti arvates ühiskondlik probleem? Esita 3 tekstile tuginevat põhjendust. (15 punkti)

Kristjan Porti arvates pole dopingu tarvitamine ainult sportlase probleem, vaid on ka ühiskondlik probleem.

(1) Dopingu kasutamine ei toimu kunagi ainuisikuliselt. Selleks vajab sportlane teiste abi, sest ise ei suudaks ta kõiki protsessis vajalikke rolle täita. Keelatud ainetega on seotud treenerid, spordiorganisatsioonid, teadlased, arstid, poliitikud, ärimehed. (Read 20–25)

(2) Keelatud ainetega on seotud organiseeritud kuritegevus. (Rida 25)

(3) Petmine spordis rüvetab ühiskonna teistes valdkondades (nt meditsiinis, teaduses, äris, poliitikas) kehtivaid nii formaalseid kui ka kirjutamata reegleid. (Read 22–27)

(4) Dopingu kasutamine kahjustab ühiskonnale olulisi toiminguid. (Read 25–26)

(5) Iga dopingujuhtum on ühiskonna moraalsest ressursi iseloomustav sümptom (nagu meditsiinis haigustunne), mis vähendab ühiskonna konkurentsivõimet. Kui kõik sportlased või oluline osa nendest petaks, ehitaksime ühiskonnas totaalset petmise kultuuri ja see ei oleks jätkusuutlik. (Read 28–31)

(6) Dopingujuhtum kahjustab riigi mainet (eriti väikeste riikide puhul) ja see vähendab riigi kodanike konkurentsivõimet ka spordivälistes valdkondades. Kui näiteks Eestit esindav sportlane jääb keelatud ainetega vahele või tal lasub kahtlus, siis seostatakse Kristjan Porti arvates Eestit Ida-Euroopaga / idaeuroopalike lõdvemate moraalinormidega. Suurtes riikides on levinud seisukoht, et idaeurooplased ei mõista ega järgi suurtes riikides kehtivaid moraalinorme. (Read 50–63)

2. Artiklist jääb kõlama, et suhtumine petmisesse nii spordis kui ka üldiselt on erinev. Selgita tekstinäidete abil 3 erinevat suhtumist petmisesse. (15 punkti)

Suhtumine petmisesse võib eri valdkondades olla erinev.

Õigustav või pooldav suhtumine

(1) Spordis võidakse petmist õigustada. Levinud on väide, et „petjate petmine (on) õigustatud, s.t kui kõik petavad, siis on olukord võrdne ja võidab ikkagi parim”. (Read 10–11)

(2) Kuna kehaline rivaalitsemine matkib sõjapidamist, siis suhtutakse petmisesse pooldavalt. „... kas vaenlast tohib petta? Mis küsimus see on – peab!” (Read 67–69)

(3) Meelelahutuses lausa oodatakse petmist. „Kui sport on meelelahutus, siis kas võib seda vaadata kui laval toimuvat mustkunsti? Kliendid lausa nõuavad enda võimalikult põhjalikku tüssamist, uskudes inimvõimete imelisusesse.” (Read 69–71)

Negatiivne suhtumine

(1) Rahanduses suhtutakse petmisesse negatiivselt. „Ilmekas näide on rahandus oma mitmetasemelise kontrollimehhanismiga.” (Read 33–35)

(2) Vargust kui petmist ei saa aktsepteerida. „Näiteks kohtab üliharva arvamust, mis õigustab vargust. Seda ei tehta isegi siis, kui varas on sõber.” (Read 47–50)

II variant

Silmakirjalik suhtumine

Pigistatakse silm kinni oma sportlaste suhtes, kuid teised peavad saama karistada; olümpiavõitjatele anname andeks, teistele mitte; süüdi on hoopis dopingupüüdjad. „Kas see kulgeb „meie” ja „nende” vahelt ehk vahele tuleb võtta norralasi, keda karistatagu siis kompromissitult, aga omade puhul teeme valikuliselt erandeid? Noomiksime omadest vaid neid, kes ei ole tulnud maailmameistriks või olümpiavõitjaks? Nahutaks ainult sportlast ja jätaks kõik teised petmisega seotud isikud puutumata? On veel variant läbi võtta need, kes tegelevad dopingukasutajate püüdmisega.” (Read 38–43)

Ükskõikne suhtumine

Inimesed distantseerivad end spordist ja dopinguga seotud probleemidest (ühtlasi moraalsest vastutusest), pidades dopingu tarvitamist vaid sportlaste probleemiks. „Kodanikuvastutusest distantseeruva lisagarantiina asetatakse nii mõneski peas sport kuhugi koonduslaagrisarnasesse ruumi, kus peamiselt noored ja mõned muidu küpsematud isendid, kes tahavad jääda igavesti rumalaks, saavad või tohivad olla. Las rahmeldavad arututel eesmärkidel, las korraldavad igasuguseid katseid ravimite ja loomarohtudega, tüssaku ausa mängu loosungi all üksteist geneetiliste monstrumitega või proovigu mõne muu teadusliku fantaasiaga tuunida inimest loodusväliseks.” (Read 11–17)

Neutraalne suhtumine

Petmist käsitatakse paratamatuse ja looduse osana. Friedrich Nietzsche oli seisukohal, et pettust tunnistades ollakse aus. „Petmine on looduse osa ja Friedrich Nietzsche arvates on aus olemine iseenesest juba luksus, mis baseerub petmisel – paratamatult ja suuresti enesepettusel, sest me ei soovi kõike teada ega saagi igast asjast aimu, ometi veename end ja püüame uskuda nähtusi, mis toetaksid isiklikku „tõest” maailmavaadet. Seda võib pidada osavaks sammuks, millega Nietzsche saavutab ausa inimese staatuse. Olen aus – kuna tunnistan, et petan.” (Read 73–77)

„Samal ajal ei tasu loota alatuse elimineerimisele. See oleks vastuolus inimloomusega ja petmine rajaneb osaliselt ka juhusel.” (Read 35–37)

Eksaminand peab esitama iga suhtumise kohta vähemalt ühe näite.

3. Võrdle, milline on autori arvates suhtumine dopingupettustesse väikeste ja suurte riikide puhul. (10 punkti)

Suured riigid (lääneriigid) paistavad ausamad kui väikeriigid, sest nende rahvaarv on suur. Paari sportlase dopingujuhtumi põhjal ei tehta järeldusi kogu selle riigi rahva kohta. Kui lääneriigis jääb sportlane dopingu tarvitamisega vahele, siis arvatakse, et see riik suudab tänu suurele rahvaarvule tegelda enesepuhastusega. Väikese riigi, näiteks Eesti puhul vihjab ühe-kahe kuulsuse aususe probleem peaaegu kogu selle riigi elanike „vähemalt osalisele süüle või patuga nõustumisele”. Sportlase ebaausus avaldab mõju kogu riigi mainele. (Read 50–63)